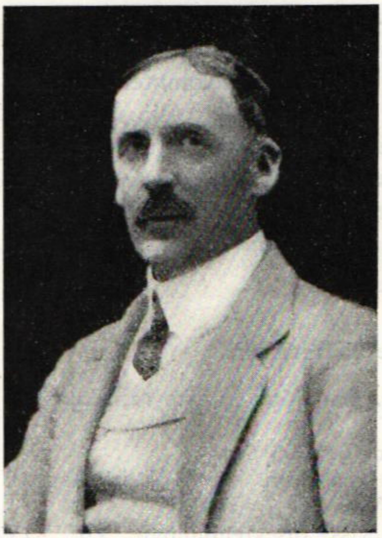
†

Bernhard Haij.

In memoriam.

Vid tiden för den Entomologiska Föreningens i Stockholm startande fanns i Uppsala en handfull unga zoologer, vilka hugnades med inval i föreningen och vilkas namn därför återfinnas i den första förteckningen över dess medlemmar. De ha alla blivit föreningen sedan dess trogna. De flesta äro nu gångna ur livet och flera ha lämnat efter sig ett vackert och hedrat namn inom entomologien. Bland dessa står dödstecknet i dag även över BERNHARD HAIJ, som oväntat avled den 21 april i fjol i Leksand. Dödsorsaken var en genom förkylning ådragen lunginflammation.

De yttre konturerna av hans levnad äro följande:

JULIUS BERNHARD HAIJ föddes den 26 nov. 1859 i Västra Tunhems församling i Västergötland på Gäddebäck, som då ägdes av fadern, friherre ERIK WOLLRATH WILHELM

HAIJ och dennes maka, ANNA CHARLOTTA WENNERQUIST. Student i Vänersborg 1878, inskrevs han höstterminen samma år vid Uppsala universitet, där han i maj 1881 avlade fil. kand.-examen. Sina studier fortsatte han från och med följande termin vid universitetet i Lund, varest han 1883 förordnades till e. o. amanuens vid Zool. institutionen och absolverade fil. lic.-examen 1885 samt promoverades till fil. doktor i maj 1886, efter att hava med heder försvarat en akademisk avhandling »Jemförande studier öfver foglarnes bäcken» (Lunds Univ. Årsskr. Tom. XXII, 1886, 81 + (3) sid. + 6 Taf. 4:o). Strax efteråt samma år förordnades han till docent i zoologi vid universitetet. Efter att under året 1887 ha i Lund genomgått provårskurs, utnämndes han i nov. 1889 till lektor i naturalhistoria och matematik vid högre allm. läroverket Växjö, vilken befattning han tillträdde höstterminen följande år. Under de tvenne sista åren av sin verksamhet här nödgades han på grund av vacklande hälsa upprepade gånger under längre eller kortare tid begära tjänstledighet och år 1910 begärde och erhöll han avsked från sin tjänst.

HAIJ var alltifrån gossåren livligt intresserad för naturen och dess studium, en håg och kärlek som säkerligen i ej ringa grad underhölls genom inflytelse och uppmuntran från hans lärare vid Vänersborgs högre allm. läroverk, den själv för ämnet så intresserade adjunkten VON HACKWITZ. Liksom hos denne drogs intresset i främsta rummet till fåglar och insekter, men med åren tog kärleken till »krypen» allt mer hos honom överhanden.

Redan under skolåren finna vi unge BERNHARD som en flitig insektsamlare i sitt barndomshems omnejd. Kort efter sedan han invalts i Entom. Föreningen, sände han tidskriftens redaktör ett meddelande om några av honom vid Onsjö, en halv mil söder om Vänersborg, gjorda fjärilsfynd, bl. a. av den sällsynta svärmarefjärilen *Sphinx Convolvuli* LIN., som han påträffat redan i aug. 1876, och av den för vårt lands fauna nya Sesiiden *Sciapteron tabaniforme* ROTT. (se Entom. Tidskr. Årg. 2, 1881, sid. 213). Sedan HAIJ hösten 1881 förlagt sin fortsatta akademiska utbildning till Lund, hängav han sig med stor iver och framgång åt ento-

mologiens studium och var under många terminer en flitig och intresserad åhörare av akad.-adjunkt THOMSON'S offentliga föreläsningar i ämnet. Och oförgätliga äro de många timmar, som vi under denne vår berömde lärares handledning tillsammans tillbragte dels vid föreläsningsbordet, dels på exkursioner. Här fick nu HAIJ en god skolning i sitt älsklingsämne och förskaffade sig en ganska solid underbyggnad inom flera områden av den speciella entomologien. Redan tidigt vände han sig likvisst med sitt intresse särskilt till Orthoptererna, vilken grupp alltsedan V. BORCK'S tid, vad våra inhemska former beträffar, hade varit föremål för endast ringa uppmärksamhet. Dessa ägnade han nu under en följd av år ett flitigt och ingående studium, insamlade av dem under talrika exkursionsresor i södra Sverige ett rikt material och granskade alla våra större offentliga museers och även flera privatpersoners samlingar — allt såsom förarbeten till ett planerat systematiskt verk över Skandinaviens Rätvingar. Början gjordes med den mest omfattande familjen *Acridiodea*. Fotande på en grundlig framställning av dessas yttre morfologi, varvid flera viktiga, men dittills ej tillräckligt beaktade organisationsförhållanden närmare belystes, har HAIJ i detta sitt förnämsta entomologiska arbete på ett synnerligen förtjänstfullt sätt lämnat en utredning av hithörande, ofta kritiska och svårbestämbara former och deras utbredningsförhållanden. Även till kännedomen om våra svenska former inom ett par andra grupper av samma insektordning har HAIJ publicerat mindre bidrag, men en avslutande fortsättning av hans huvudarbete »Öfversigt af Skandinaviens Orthopterer» utkom dock icke. Hans gamla kärlek till Rätvingarne lämnade honom emellertid aldrig, och ej minst de små, starkt varierande *Tetrix*-formerna följde han ända intill sina sista år med ett vaket, kritiskt öga.

Som ett bevis på den entusiasm, varmed HAIJ omfattade sina forskningar och rön, kan följande anföras, särskilt som det på samma gång är så betecknande för HAIJ'S naturell. HAIJ hade, berättar en minnestecknare, en sommar »under tjänstledigheten nyss anländt till Leksand, då han på en av sina entomologiska exkursioner kom att undersöka en äng, på vilken han lyckades infånga några praktexemplar av en

ytterst sällsynt gräshoppart, som han förut i olika delar av Sverige förgäves efterforskat. Hans förtjusning var obeskrivlig. Genast uppsökte han ängens ägare och gav sig icke, förrän han inköpt området, »lyckotomten», vilken han sedan bebyggde med ett hem i Ornässtugustil, välbekant för otaliga Leksandsturister . . . . .»

Större delen av HAIJ'S vetenskapliga författarskap tillhör hans Lunda-tid, under vilken av hans ornithologiska publikationer, utom doktorsavhandlingen, även hans andra och sista hithörande arbete »Bidrag till kännedomen om den morphologiska byggnaden af Ilium hos Carinaterna» (Lunds Univ. Årsskr., Tom. XXIV, 1888, 18 sidor + 1 Taf. 4:o) såg dagen.

Sedan HAIJ övergått till läroverken, utgav han år 1896 J. E. V. BOAS' Lærebog i Dyrerigets naturalhistorie i svensk översättning och bearbetning och följande år en annan för undervisningen avsedd bok »De högre växternas inre byggnad och lifsförrättningar».

HAIJ var en kunskapsrik man och som forskare grundlig och samvetsgrann, med ett klart huvud, god blick för distinktionerna mellan formerna samt en god kombinationsförmåga. Sin läraregärning säges han hava skött med stort nit och skicklighet, i förening med en omutlig rättvisa i omdömet om sina lärjungar, vilkas tillgivenhet han därför i hög grad lär ha vunnit.

BERNHARD HAIJ var en mycket sympatisk personlighet, med en nobel och ridderlig karaktär, och någon ärligare och trofastare vän kunde man svårligen träffa. En omutlig rättrådighet och sanningskärlek samt en självständighet i tankar och åskådning, som ej lät dagtinga med sig i något, voro utmärkande drag i hans väsen. Begåvad och musikalisk som han tillika var, blev han därför en den angenämaste sällskapsmänniska, och i sitt gästfria, idylliska dalahem »bland de hvitstammiga björkarne», där han så gärna uppsöktes av gamla vänner och bekanta, residerade han som en värd med utsökt charme. Där levde han efter avskedstagandet ett lyckligt liv samman med sin maka, född EVELINE SANDBERG, dotter av ingeniör CHR. P. SANDBERG och NANNY EVELINA WIKANDER, och där fick han ock sluta sina dagar.

Må BERNHARD HAIJ'S ljusa minne länge leva!

Utgivna skrifter med entomologiskt innehåll.

1. Om den af J. B. v. BORCK beskrifna *Barbitistes glabricauda* CHARP. jemte ett bidrag till kännedomen om *B. punctatissima* BOSC. — Öfvers. af K. Vet.-Akad. Förhandl. 1887, n:r 8, sid. 533—534.

2. Bidrag till kännedomen om Acridiodeernas yttre morphologi särskildt med hänsyn till de skandinaviska formerna. — Bihang till K. Vet.-Akad. Handl. Bd. 13, Afd. IV, n:r 9, Stockholm 1888, 14 sidor + 1 Taf.

3. Öfversigt af Skandinaviens Orthopterer jemte beskrifningar. — Bihang till K. Vet.-Akad. Handl., Bd. 14, Afd. IV, n:r 2, Stockholm 1888, 41 sidor + 2 Taf.

4. *Chelidura albipennis* MEG. och *Ch. acanthopygia* GÉNÉ, tvenne för Sveriges fauna nya *Forficulina* — Entom. Tidskr., Årg. 9, 1888, sid. 119—122 med 5 textfig.

5. Secundäre Geschlechtscharaktere bei skandinavischen Acridioden. — Wiener Entom. Zeit., Jahrg. 9, Wien 1890, sid. 17—20.

6. Tvenne för Skandinaviens fauna nya arter af *Acridiodea*. — Entom. Tidskr., Årg. 28, 1907, sid. 251—252.

7. Über *Tetrix Kraussi* SAULCY. — Wiener Entom. Zeit., Jahrg. XXVII, 1908, sid. 163—165 med 2 textfig.

8. Om de svenska arterna af släktet *Tetrix* LATR. — Entom. Tidskr., Årg. 30, 1909, sid. 181—192 med 2 Taf. och 4 textfig.

9. Über *Acrydium albomarginatum* DE GEER. — Wiener Entom. Zeit., Jahrg. XXVIII, 1909, sid. 47—48.

Simon Bengtsson.
